

Herbert Härtel

nastavnik za gluhonijeme u Leipzigu

NJEMAČKI MUZEJ ZA PROBLEMATIKU GLUHONIJEVIH U LEIPZIGU

Njemački muzej za problematiku gluhonijevih u Leipzigu ustanova je koja se posredno bavi pitanjima odgoja i obrazovanja osoba s nedostacima sluha. Ustanova surađuje na rješavanju problema koji proizlaze iz gluhoće ili govornih poremećaja. Njezino je postojanje već odavno poznato stručnim pedagogima i liječnicima koji se uspješno koriste njezinim sakupljenim materijalima.

Njemački muzej za problematiku gluhonijevih u Leipzigu otvorena je javna ustanova. U njemu se nastoji obuhvatiti sve ono što pruža razjašnjenja u vezi sa slušno i govorno oštećenim osobama, odnosno o njihovom pedagoškom, medicinskom, profesionalnom, socijalnom i kulturnom staranju, te o pitanjima slušnog odgoja, ranog obuhvaćanja, kao i o raznim formama govornih mana. Zato se u muzeju sakupljaju knjige, časopisi, pojedinačni članci iz časopisa, godišnji i ljubilarni izvještaji škola i udruženja, izvještaji sa stručnih sastanaka, izresci iz novina, brošura, prospekti, katalozi, društveni izvještaji, društveni kalendari, pisma, manuskripti, te scenariji i programi filmova u kojima su predstavljene slušno ili govorno oštećene osobe. Sakupljaju se također isprave i svjedodžbe, dokumenti, slike svih vrsta, umjetničke slike raznih tehnika izvođenja, bakrorezi i bakropisi, umjetnička grafika, fotografije, dijapozitivi, biste, skulpture, a u najnovije vrijeme također i filmovi o životu slušno i govorno oštećenih, magnetofonske snimke i konačno zapisana sjećanja o zaslužnim pojedincima iz povijesti struke.

Naziv »muzej« mogao bi nas u prvi čas zavesti na pogrešnu pomisao. Muzej nije izložbeni skup u običnom smislu i zapravo nije nikakav kabinet rijetkih eksponata. To je mjesto sabiranja, koje ima karakter znanstvene arhive. Njegovo je najvažnije sveobuhvatno bogatstvo i najznačajnije odjeljenje stručno-znanstvena centralna biblioteka. Ona je jedin-

stvena te vrste u cijeloj Njemačkoj. U njoj se sakuplja stalno i dosljedno stručni materijal na svim jezicima svijeta.

Muzej su osnovali i financirali godine 1894. u Leipzigu njemački učitelji za gluhtonijeme. Oni su htjeli oformiti u Njemačkoj ustanovu kakva je već nekoliko godina postojala u Parizu. Počeci su bili izuzetno skromni, a mogućnosti muzeja za vanjsko djelovanje dosta ograničene. Ipak se u toku slijedećih nekoliko godina muzej razvio u znanstveni centar, kojemu su stručnjaci naše domovine kao i mnogobrojni inozemni eksperti odali najveće priznanje. Na njemačkim i internacionalnim stručnim sastancima bio je Njemački muzej o problematici gluhtonijemih pozivan i zastupan kao samostalna ustanova. Uvijek se našlo riječi zahvalnosti i priznanja za njegovo djelovanje u službi svijetu.

Glavna je zadaća muzeja sabiranje i arhivsko pohranjivanje. Sakupljeni se materijal dijeli u mnogo odjela. Kao što je već bilo spomenuto, nazvažniji je od njih stručno-naučna biblioteka. U njoj se nastoji obuhvatiti — na svim jezicima svijeta — specijalnu literaturu o gluhtima, nagluhtima i o korekciji govora. Ipak se kod toga mora imati na umu da je ta prividno, oštro omeđena i sužena slika problematike gluhtonijemosti, u stvarnosti vrlo složen i zamršen problem. Njzino spoznavanje obuhvaća mnogobrojna granična područja, a istovremeno ta problematika zrači prema ne baš malobrojnim drugim područjima. Iz toga i nastaje potreba da se cjelovito obuhvati mnogobrojna literatura te specijalnosti.

Tako se, na primjer, u stručnoj biblioteci nalazi literatura opće statistike kao pomoć za tumačenje nekih problema, odnosno za istraživanje problema nasljeđivanja i sociologije. Na sektoru medicine otologe interesira među ostalim, u svoj širini osnovni cilj kako poboljšati nastale poteškoće gluhtih, ublažiti ih ili potpuno odstraniti. Iz toga se opet pojavljuju veze za anatomiju, zatim opću i specijalnu fiziologiju i patogenezu. K tome se, s druge strane, također pojavljuju pitanja iz akustike i audiologije, na koja treba naći odgovore, pa se zato i ta literatura sakuplja. U toj se međuzavisnosti ne smije zaboraviti područje logopedije i fonijatrije, dodajući i fonetiku, jer su one u uskom međusobnom odnosu.

Katkada se sa govornim i slušnim poremećajem povezuje i neki drugi nedostatak, na primjer sljepoća, mentalna retardacija ili kakvo tjelesno oštećenje. Da bi se objasnilo te pojave stručna se biblioteka muzeja mora povezati i s ostalom literaturom. Zato se, nadalje, povezuje literatura s područja psihologije, psihopatologije, dječje psihologije i psihologije govora, psihologije osjeta, psihologije naroda, i općih znanosti o govoru. U bogatom knjižnom fondu biblioteke od 18.000 primjeraka, oko 2000 edicija pripada području opće i specijalne pedagogije.

Uz granična područja, naravno, najveći dio prostora zauzima stručna literatura o slušnim i govornim poremećajima. Više od 6000 primjeraka obavještava o sredstvima govornog sporazumijevanja: slikovnom pismu, ručnom alfabetu, mimici, pantomimi itd., zatim o različitim stajanjima slušnog oštećenja, svim pitanjima školovanja gluhih, nagluhih i govorno oštećenih, te o svemu što se tiče rada i obrazovanja učitelja za gluhe, o brizi za gluhe i o njihovu pravnom statusu. Skupljaju se i godišnji izvještaji koji se u mnogim vanjskim školama redovno objavljuju, a također i radovi u kojima se objavljuju materijali sa sastanaka gluhih, govorno oštećenih i njihovih nastavnika.

U muzeju se nalazi oko 4000 primjeraka stručnih radova na stranim jezicima. Među njima se nalazi također i oko 50 materijala na hrvatsko-srpskom jeziku. Radi se o knjigama koje se upotrebljavaju u školama za gluho djecu ili koje upotrebljavaju učitelji za svoju pripremu u nastavi. Među njima je i »Rječnik« od P. Matijaševića. Od istog autora postoji i »Početnica za gluhoznanstvu djecu« — Zagreb, 1953. Nadalje »Čitanka« za II—IV razred za škole za gluhe, kao i primjerak »Prva geografija za škole za gluhe«. U posjedu je i rad od Matka Peića »Slava Raškaj«.

Značajno područje biblioteke sačinjavaju stručni časopisi. Muzej sada prima više od sto takvih stručnih časopisa iz dvadeset i devet zemalja svijeta. Većina ih obavještava o životu slušno i govorno oštećenih u njihovim zemljama. Drugi su posve naučni časopisi iz područja specijalne pedagogije i medicine. Iz Jugoslavije posjeduje mjesečnik SGJ »Naš glas« iz Beograda, jedno godište časopisa »Poremećaji sluha i govora« iz godine 1955, zbirku »Naš svet« — školski list Zavoda za gluho mladino u Ljubljani i dječji zabavni list »Golub«. Zahvaljujući dobroj suradnji s Visokom defektološkom školom Sveučilišta u Zagrebu, sada se također prima i vrijedan novi stručni časopis »Defektologija«.

Pojedini su časopisi izričito namijenjeni gluhoj djeci. Njih najčešće izdaju škole za gluhe. Zasada primamo 39 časopisa na njemačkom jeziku iz Njemačke, Austrije, Švicarske i jedan iz Italije, kao i na 66 ostalih stranih jezika. Iz tih stranih časopisa možemo, zbog pomanjkanja vremena, objaviti za sve interesente samo prevedene naslove u našim katalozima. Uz to postoji i priručni odjel koji sadrži samo rječnike i priručnike.

Rad na prijevodima oduzima enormno mnogo vremena. Njime se bave dva suradnika čitavu godinu uz puno radno vrijeme. Nažalost, vrijeme ne dopušta da se izvrše cjeloviti prijevodi pojedinih članaka, ali postoje razni eksperti koji mogu naslove čitati u originalu i dati potanje obavijesti o njihovim sadržajima.

U posebnom odjelu biblioteke nalazi se beletristika: romani, priče, novele i pjesme. Radi se o materijalima koje su pisali gluhi ili u kojima su gluhi, nagluhi ili govorno oštećeni jedna od osoba. Tu postoje, na primjer, mnoga objavljena djela svjetski poznate američke gluhe i slijepe spisateljice Helen Keller. Također postoji nimalo manje poznata knjiga »S one strane noći«. Nju je napisala, do sada još ne toliko popularna, sovjetska gluho-slijepa Olja Skorochodova. Ona nije bila u tako povoljnom položaju kao Helen Keller, da bi za vrijeme svog života mogla imati privatno obrazovanje, već je polazila institut za gluho-slijepe zajedno s ostalima i uspjela doseći istu razinu kao i Američanka, zahvaljujući svojoj velikoj energiji. I njoj je uspjelo nadvladati sve poteškoće života i postati priznatom znanstvenom radnicom.

U tom se odjelu također nalazi oko tridesetak knjiga Ruth Schaumann, žene šezdesetih godina, koja sada živi u Münchenu, a koja je u ranom djetinjstvu izgubila sluh. Ona je poznata spisateljica. U romanu »Amei« opisuje svoje djetinjstvo, u djelu »Der Major« mladost u roditeljskom domu, a u djelu »Die Taube« svoj daljnji životni put. Mora da se navedu i izvanredno lijepe novele Turgenjeva »Golub« koje postoje u muzeju. Držim je za najtopliji životno istinit prikaz jednog gluhog zemljoradnika, koji radi gluhoće živi u neutješivom samovanju jer nije shvaćen od svoje okoline. Svu je svoju ljubav i strast prenio na psića, kojem je konačno žrtvovao i sam život.

U muzeju se nalazi roman francuskog pisca Guya des Carsa »Zeleni veo«. U njemu je glavno lice neki gluho-slijepi čovjek. On je bio osumnjičen i optužen za ubojstvo ljubavnika svoje žene. Pri objašnjenju na sudu postoji — kao krunski dokaz — zeleni šal. Tu je istaknuta velika spretnost i vještina kojom je prikazan psihični razvoj tog nesretnog čovjeka.

Vrlo je privlačna novela Austrijanca Ericha Witteka »Bewährung der Herzen«. Kao glavno lice nastupa neki njemački ratni zarobljenik iz prvog svjetskog rata. On živi u francuskom zarobljeništvu i postaje gluh. Zbog toga ne može ništa razumjeti kad mu se bilo šta naredi na francuskom jeziku. No kad je u maloj seljačkoj kućici našao smještaj kod neke mlade seljakinje, gluhoće je kod njega najednom nestalo. On ju je do tada simulirao s velikom spretnošću. Naravno da postoje romani i novele u kojima su prikazani gluhi u izobličenoj i nakaradnoj slici. Svakako bi nas odvelo daleko, kad bismo se htjeli s time pobliže upoznati.

Sve te knjige i časopisi nisu sakupljeni samo radi sabiranja, već da posluže svim stručnim interesentima. Radi toga je pozajmljivanje knjiga jedno od glavnih zadaća muzeja. Prema pravilima regularni korisnici-

-pozajmljivači u prvom su redu učitelji i odgojitelji, ali također su i stručni liječnici, instituti, klinike, ambulatoriji i ostale osobe. Pozajmljivači se nalaze po cijeloj Njemačkoj, a ne baš neznatan broj pozajmljivača je iz inozemstva — Poljske, Čehoslovačke, Mađarske, Rumunjske, Švicarske, Italije, Jugoslavije, Francuske, Holandije, Belgije i Grčke. U svakoj se godini pozajmljuje više od hiljadu primjeraka. Veći se dio — prije no što dođe u ruke interesenta, šalje kao poštanski paket. U mnogim stranim zemljama ima korisnika koji mole za besplatnu pošiljku knjiga. Često je navedena samo tema nekog radnog područja za koje se moli odgovarajuća stručna literatura.

Muzej radi ažurno, a obuhvaća literaturu po principu kartica i priloženog lista svih časopisnih naslova. Postoji bogata kartoteka koja alfabetski sadrži sve naslove edicija i imena njihovih autora. U drugom se sistemu, kartoteci sadržaja, mogu naći pojedini naslovi koji su sređeni po određenim područjima. Na taj način postoji proširena bibliografija stručnih materijala. To bibliografsko obuhvaćanje, koje proizlazi iz dane mogućnosti bibliografskog informativnog centra za mnoga pitanja, zapravo je daljnja od zadaća Njemačkog muzeja o problematici gluho-nijemih.

Da bi svi stručnjaci izvan Leipziga bili upoznati s tekućim stanjem knjižnog fonda biblioteke i da bi se u njemu mogli uspješno orijentirati, muzej izdaje svake godine katalog. On sadrži, prema područjima, sve naslove edicija koje su došle u toku godine. Dosad je objavljeno 16 svezaka kataloga. Razaslani su svim zainteresiranim školama, institutima, bibliotekama, stručno graničnim institucijama kao i pojedinim osobama. Katalog upućuje na najnovije stanje na stručnom području i istovremeno prezentira aktualnu bibliografiju.

Godine 1965. stručna je biblioteka muzeja uzdignuta do ranga »Schwerpunktbibliothek«, što znači da se u Njemačkoj Demokratskoj Republici stručno područje gluhoće, naglušnosti i govorne oštećenosti, a u prvom redu biblioteci muzeja dodjeljuje državna potpora. Istovremeno je muzeju data bibliotetska oznaka »L 245« i uključena je među Internacionalne posudbene znanstvene biblioteke.

U jednom drugom odjelu muzeja sakupljaju se dokumenti, fotosi, slike i grafike o ličnostima koje su se isticale u povijesti obrazovanja gluhih. Ova zbirka ima velike mogućnosti proširenja. Muzej stalno traži takve slike i ilustracije po cijelom svijetu. Dopuštam sebi da zamolim i na tom mjestu da nam šaljete dokumente i sve što bi bilo vrijedno u tom smislu.

U jednom drugom odjelu muzeja sakupljaju se rukopisi i pisma. Tako, na primjer, postoji rodni list Samuela Heinickea, osnivača njemačkog obrazovanja za gluhoonijeme, mnoge njegove knjige o pripremanama za nastavu, lične bilješke, jedan sveščić »Povijest obitelji Heinicke« — od njegove supruge. Zatim postoji dekret o postavljenju, nadaleko i preko granica naše zemlje poznatog učitelja za gluhoonijemu djecu Fridricha Morica Hilla, kao i vlastoručno pisana biografija učitelja za gluhoonijeme Johanesa Vattera. Među mnogobrojnim pismima nalaze se i mnoga pisma obitelji Heinicke, a također i jedno od Abbé de l'Épéea iz Pariza i Abbé Sicarda.

Konačno, muzej posjeduje i odjel »Umjetnosti«. On sadrži slike u bakru i bakrotisku, običnom tisku, kamenotisku, drvo- i linorezu, ručnog crtanja, umnožavanja — šapirografiranja od markantnih gluhoonijemih osoba, kao i autora obrazovanja gluhoonijemih, te onih liječnika koji su s gluhoonijemima bili u naročitom kontaktu. Ovamo pripada i kolekcija originalnih umjetnina. Samo će neke od njih biti nabrojene. Na stepeništu škole za gluhe u Leipzigu vise četiri velike uljane slike gluhoonijemog slikara Rewina Spindlera. One predstavljaju četiri godišnja doba i istovremeno radna mjesta četiriju prvih direktora ove svjetski značajne škole. U halu muzeja visi velika uljana slika gluhog slikara W. Syrutschöka iz Leipziga. Također postoje mnoge originalne slike poznatog gluhog portretista Wilhelma Gdanielza iz Düsseldorfa, kao i originalna djela Ferdinanda Alberta Burgera, Hansa Bachmanna, Eve Jordan, Fr. Randela, Wilhelma Koehlera, B. Thomasa, Paola i Paula Koralus. Na ovom mjestu treba spomenuti dvije male umjetnine od Bruna Francka, berlinskog umjetnika koji je nažalost umro prije nekoliko godina. Posvetio se umjetnosti crtanja na staklu i izradio krasne mozaike na staklenim prozorima svećanih sala, crkava itd.

Konačno, također postoji nekoliko plastika raznih životinja. Njih je izradio slikar i kipar životinja Harry Christlieb. Njegova mnoga djela danas ukrašavaju šetališta, parkove i zoološke vrtove. Taj umjetnik živi danas u visokoj starosti u južnoj Njemačkoj — u Bavarskoj — i još je uvijek revan za rad i stvaranje u svom ateljeu.

Od kipara Hansa Arnheima posjedujemo prekrasnu skulpturu »Der Steinbrecher«. On je uvijek prikazivao čovjeka u radu. Sva su njegova djela realistična. Od radova svjetski poznatog kipara i slikara Gustinus Ambrosija iz Beča, nažalost, posjedujemo samo nekoliko slika njegovih djela. On je s osobitom ljubavi odabirao antičke motive i naročito rado izrađivao monumentalna djela iz talijanskog mramora. Austrijska ga je

vlada više puta posebno isticala i imenovala ga profesorom. Uz kiparstvo bavio se i pjesništvom, te je napisao izvanredno lijepe stihove.

Prije spomenuta književnica, Ruth Schaumann iz Münchena, također je gajila jednu drugu umjetnost. Vajala je iz drva i bavila se grafikom. Sama je ilustrirala mnoge svoje romane. Posjedujemo od toga veliki broj ilustracija visoke kvalitete.

I, konačno, u muzeju postoji mali odjel za obrazovno-didaktička nastavna sredstva koja su učitelji sami izradili za nastavu jezika, čitanje i matematiku. Nažalost, taj je odjel još veoma skroman. Za to postoje mnogi razlozi, jer mnogi učitelji još uvijek zaboravljaju da nam pošalju sva nastavna sredstva koja više ne upotrebljavaju.

Muzej je osnovan godine 1894. a vodila su ga dvojica lajpciških učitelja za gluhojeme — Emil Geopfert i Hermann Lehm. Od godine 1903. surađivao je s muzejom, cijelom svijetu na našem stručnom području poznati učitelj za gluhojeme, dr Paul Schumann. U vremenu između 1924. do 1943. godine bio je direktor muzeja. Autor članka pripada suradničkom timu muzeja od 1932. godine. Na početku kao zastupnik, a poslije kao nasljednik uprave, dr Paul Schumann ponovo je izgradio potpuno nov muzej, jer je muzej za vrijeme drugog svjetskog rata godine 1943. bio potpuno razoren. Kao pomoćnici stajala su mu na raspolaganju četiri učitelja za gluhojeme. Svi su radovi u muzeju počasni i nisu honorirani.

Svake godine muzej predviđa godišnji financijski plan. Nužna novčana sredstva za ispunjavanje njegovih zadaća dotira vlada. Muzej surađuje sa trideset zemalja. I opet je time znano i potvrđeno među stručnjacima svijeta — a za to postoje i dokazi — koje veliko značenje ima upravo naša zemlja na području kulturnog razvoja. U toku godina našao je muzej sve više i više prijatelja i mecena iz cijelog svijeta. Trudimo se i njegovati stalno podržavajući te odnose na korist gluhih i za njihovo osposobljavanje. Radi toga je razumljivo da muzej želi pozdraviti česte interesente iz zemlje i inozemstva.

Sakupljeni materijali stoje na raspolaganju i za izložbe. I preko njih se može demonstrirati stupanj izobrazbe i mogućnosti za osposobljavanje gluhih. Time se treba dokazati da gluhi, postavljeni na pravom mjestu, ne zaostaju u svom napredovanju ni u kojem slučaju iza osoba koje čuju. Bili bismo veoma zadovoljni kada bismo u budućnosti još više nego do sada sakupili i podržali dokaze o mogućnostima gluhih na području njihove profesionalne djelatnosti, umjetničkog stvaranja ili njihova sportskog života.

Muzej je također mjesto za unapređivanje onih stručnjaka koji bi željeli studirati na mjestu izvora. Naime, prostorno smo skućeni, ali ipak uspijevamo pronaći mogućnosti da interesentima u našim prostorijama omogućimo rad. U toku desetljeća u muzeju su, ili uz pomoć njegove pozajmljene literature, izrađeni mnogi doktorski radovi. U inozemstvu, preko granica naše domovine, traženi su još i danas standardni radovi kao »Handbuch des Taubstummenwesens« (1929) i »Geschichte des Taubstummenwesens« (1940) od dra Paula Schumanna. Obje su edicije nastale iz postojeće muzejske literature. Muzej želi što bolje ispuniti svoju svrhu i njegovo sakupljanje materijala neće biti nikada završeno i sakriveno. To kulturno blago treba biti korisno i pristupačno svim interesentima, između kojih, uz učitelja za gluhoonijeme, stoji na vrhu između svih i liječnik specijalist.

Tako će muzej služiti na korist svim gluhim, nagluhim i govorno oštećenima, a u drugom redu svima onima koji se u svakom pogledu trude i rade za dobrobit tih ljudi.

Preveo: Zvonko Juras

Herbert Härtel

Taubstummenoberlehrer in Leipzig

DAS DEUTSCHE MUSEUM FÜR TAUBSTUMMENKUNDE ZU LEIPZIG

ZUSAMMENFASSUNG

Das Deutsche Museum für Taubstummenkunde zu Leipzig ist eine Einrichtung, die sich mittelbar mit Fragen der Erziehung und Bildung Gehörgeschädigter befasst. Es arbeitet an der Klärung der Probleme, die durch Taubheit oder Sprachgebrechen hervorgerufen werden. Seine Existenz ist Fachpädagogen und Fachärzten schon seit langem bekannt, denn sie bedienen sich seiner Sammlungen immer wieder mit gutem Erfolg.

Das Deutsche Museum für Taubstummenkunde zu Leipzig ist eine öffentliche Einrichtung. Es versucht, alles zu erfassen, was Aufschluss gewährt über den gehör- und sprachgeschädigten Menschen, über seine pädagogische, medizinische, professionelle, soziale und kulturelle Betreuung, über Fragen der Hörerziehung, der Früherfassung und der verschiedenen Formen der Sprachschäden. Das Museum sammelt deshalb Bücher, Zeitschriften, einzelne Zeitschriftenartikel, Jahres- und Festbe-

richte der Schulen und Verbände, Versammlungsberichte, Zeitungsausschnitte. Broschüren, Prospekte, Merkblätter, Verbandssatzungen, Verbandskalender, Briefe, Manuskripte, Handschriften und Programme über Filme, in denen Gehörlose oder Sprachgeschädigte dargestellt werden. Das Museum sammelt auch Urkunden, Zeugnisse, Dokumente, Bilder aller Art, Gemälde in verschiedenen Ausführungen, Radierungen, Stiche und Kunstdrucke, Fotos, Dias, Büsten, Skulpturen, neuerdings auch Filme über das Leben Gehör- und Sprachgeschädigter, Tonbänder und schliesslich Erinnerungsstücke an verdienstvolle Persönlichkeiten der Fachgeschichte.

Das Museum ist eine Sammelstelle, die den Charakter eines wissenschaftlichen Archivs trägt. Seine wichtigste, umfangreichste und bedeutendste Abteilung bildet die fachwissenschaftliche Zentralbibliothek. Sie ist einzigartig in dieser Art in Gesamt-Deutschland. Sie sammelt laufend und konsequent das Fachschrifttum in erreichbarem Umfang und in allen Sprachen der Welt.

Das Museum wurde 1894 durch deutsche Taubstummenlehrer in Leipzig gegründet und auch von ihnen finanziert. Sie wollten damals für Deutschland eine gleiche Einrichtung schaffen, wie sie seit einigen Jahren bereits in Paris bestand. Diese Anfänge waren ausserordentlich bescheiden und die Möglichkeiten des Museums nach aussen zu wirken äusserst begrenzt. Doch im Laufe der folgenden Jahrzehnte entwickelte sich das Museum zu einem wissenschaftlichen Zentrum, dem die Fachleute unseres Vaterlandes wie auch zahlreiche ausländische Experten höchste Anerkennung zollen. Auf deutschen und internationalen Fachtagungen war das »Deutsche Museum für Taubstummenkunde« als selbstständige Einrichtung immer eingeladen und auch vertreten. Es fand Dank und Zustimmung für sein Wirken im Dienste des Ganzen.

Hauptaufgabe des Museums ist das Sammeln und das archivmässige Aufbewahren. Das gesammelte Material gliedert sich in viele Abteilungen. Wie schon erwähnt, die wichtigste davon ist die wissenschaftliche Fachbibliothek. Sie bemüht sich, die einschlägige Literatur über das Gehörlosen-, Schwerhörigen- und Sprachheilwesen in allen Sprachen der Welt zu erfassen. Von dem reichen Bücherfond der Bibliothek, die etwa 18.000 Bände umfasst, unterrichten etwa 2000 über allgemeine Pädagogik und Heilpädagogik. Neben den Grenzgebieten nimmt natürlich den breitesten Raum die Fachliteratur über Gehör- und Sprachschädigungen ein. Mehr als 6000 Bände geben Auskunft über die sprachlichen Mitteilungsmittel, so über Zeichensprache, Handalphabet, Mimik, Pantomimik u. s.

w., über die verschiedenen Zustandserscheinungen der Gehörbeschädigungen, über alle Fragen der Beschulung Gehörloser, Schwerhöriger und Sprachgeschädigter, über alles was die Arbeit und Ausbildung der Gehörlosenlehrer betrifft, über Gehörlosenfürsorge und über die rechtliche Stellung der Gehörlosen. Daneben sammeln wir die Jahresberichte, die in vielen ausländischen Schulen regelmässig erscheinen. Es werden auch die Schriften erfasst, in denen Material von den Versammlungen Gehör- und Sprachgeschädigter und ihrer Lehrer berichtet wird. Im Museum sind rund 4.000 Fachschriften in fremden Sprachen vorhanden. Darunter befinden sich auch etwa 50 Schriften in kroato-serbischer Sprache.

Ein wichtiges Teilgebiet der Bibliothek bilden die Fachzeitschriften. Das Museum erhält gegenwärtig mehr als 100 solcher Fachzeitschriften aus 29 Ländern der Welt. Die meisten von ihnen berichten über das Leben Gehör- und Sprachgeschädigter in ihren Ländern und sind rein wissenschaftliche Zeitschriften aus dem Gebiet der Heilpädagogik und Medizin. Dazu besitzen wir eine Handbücherei, die nur Wörterbücher und Nachschlagewerke enthält.

In einer besonderen Abteilung der Bibliothek befinden sich beletristische Bücher, Romane, Erzählungen, Novellen, Gedichte. Bei ihnen handelt es sich um solche Schriften, die von Gehörlosen geschrieben wurden oder in denen Gehörlose, Schwerhörige oder Sprachgeschädigte eine Rolle spielen.

Alle diese Bücher und Zeitschriften werden aber nicht um des blossen Sammelns willen zusammengetragen, sondern sie sollen allen Fachinteressenten zu Dienste stehen. Deshalb bildet das Verleihen der Bücher eine weitere Hauptaufgabe des Museums. Zu unseren regelmässigen Entleihern gehören in erster Linie Lehrer und Erzieher, aber auch Fachärzte, Institute, Klinniken, Ambulatorien und andere Personen. Die Entleiher kommen aus ganz Deutschland, und ein nicht unerheblicher Teil auch aus dem Ausland, aus Polen, der Tschechoslowakei, Ungarn, Rumänien, der Schweiz, Italien, Jugoslawien, Frankreich, Holland, Belgien und Griechenland. Jedes Jahr finden mehr als 1000 Entleihungen statt.

Es besteht auch eine umfassende Bibliographie des Fachschrifttums. Diese bibliographische Erfassung und die sich daraus ergebende Möglichkeit bibliographischer Auskunfterteilung auf viele Fragen, bildet eine weitere Hauptaufgabe des Deutschen Museums für Taubstummenkunde. In der Absicht, alle nicht in Leipzig wohnenden Fachleute über die laufenden Zugänge der Bibliothek zu informieren, gibt das Museum jedes

Jahr ein Heft »Katalog« heraus. Es enthält-nach Sachgebieten geordnet-alle Titel, die im vorangegangenen Jahr dazugekommen sind. Bis jetzt erschienen 16 Hefte von diesem »Katalog«. Sie werden an alle einschlägigen Schulen, Institute, Bibliotheken, und in begrenztem Umfang auch an Einzelpersonen versandt. Der »Katalog« unterrichtet über den neuesten Stand auf unserem Fachgebiet, bietet gleichzeitig die aktuelle Bibliographie.

Im Jahre 1965 wurde die Fachbibliothek zur »Schwerpunktbibliothek« erhoben; das heisst, das in der Deutschen Demokratischen Republik für das Fachgebiet Gehörlosen—, Schwerhörigen—und Sprachheilverwesen in erster Linie die Bibliothek des Museums unterstützt wird. Gleichzeitig wurde dem Museum das Bibliothekssigel »L 245« verliehen, und es wurde in den Internationalen Leihverkehr der Wissenschaftlichen Bibliotheken eingeschlossen.

In einem anderen Abteil sammelt das Museum Dokumente, Fotos, Bilder, Zeichnungen, Manuskripte und Briefe über Persönlichkeiten, die in der Geschichte der Taubstummenebildung hervortraten.

Endlich besitzt das Museum auch eine Abteilung »Kunst«. Sie enthält Bilder in Kupfer- und Stahlstich, Radierungen, Steindruck, Holz- und Linolschnitt, Handzeichnungen und Vervielfältigungen über markante Taubstumme, über Autoren der Gehörlosenbildung und mit ihr in besonderer Verbindung stehender Ärzte. Hierher gehören auch eine Reihe von Originalkunstwerken.

Und schliesslich besteht im Museum auch eine kleine Abteilung für Lehr- und Unterrichtsmittel, von Lehrern selbst hergestellt für den Sprach- und Leseunterricht und Mathematik. Diese Abteilung ist leider noch sehr bescheiden. Der Grund dafür liegt darin, dass viele Lehrer immer noch vergessen, uns alle die Hilfsmittel zu schicken, die sie nicht mehr gebrauchen.

Nachdem das Museum 1894 gegründet war, wurde es von zwei Leipziger Taubstummenelehrern, Emil Göpfert und Hermann Lehm geleitet. Seit 1903 arbeitete der in unseren Fachkreisen weltbekannte Taubstummenehrer Dr Paul Schumann mit dem Museum mit. In der Zeit von 1924 bis 1943 war er Direktor des Museums. Der Verfasser dieses Artikels gehört zu dem Mitarbeiterstab des Museum seit 1932. Anfangs als Stellvertreter, später als Nachfolger Dr Paul Schumanns baute er das Museum wieder völlig neu auf, da es 1943 während des zweiten Weltkrieges total zerstört worden war. Ihm standen vier Taubstummenehrer als Helfer zur Verfügung. Alle Arbeiten im Museum sind ehrenamtlich und werden nicht honoriert.

Jedes Jahr stellt das Museum einen Jahres-Finanzplan auf. Die nötigen Geldmittel, die zur Erfüllung seiner Aufgaben nötig sind, werden ihm von der Regierung zur Verfügung gestellt. Gegenwärtig hat das Museum Beziehungen zu 30 Ländern. Es ist wieder bekannt und anerkannt unter den Fachleuten der ganzen Welt, und gibt Zeugnis davon, welche Bedeutung unser Land gerade der kulturellen Entwicklung beimisst. Deshalb ist es auch verständlich, dass das Museum oft Interessenten aus dem Inn- und Ausland begrüßen kann.

Unsere Sammlungen stehen auch für Ausstellungen zur Verfügung. Auch so kann der Grad der Ausbildung und die Leistungsfähigkeit der Gehörlosen demonstriert werden. Sie sollen beweisen, dass Gehörlose an den richtigen Platz gestellt in ihren Leistungen der hörenden Mitmenschen in keiner Weise nachstehen. Wir wären sehr froh, wenn wir in Zukunft noch mehr als bisher Zeugnisse vom Können Gehörloser erhalten, aus ihrer beruflichen Tätigkeit, ihrem künstlerischen Schaffen oder ihrem sportlichen Leben.

Das Museum ist auch eine Stätte der Forschung für alle diejenigen Fachleute, die Quellen an Ort und Stelle studieren möchten. Wir sind zwar räumlich beengt, dennoch gelingt es uns in Einzelfällen die Möglichkeit zu schaffen, dass Interessenten in unseren Räumen arbeiten können. Im Laufe der Jahrzehnte ist im Museum, oder mit Hilfe der aus ihm entliehenen Literatur manche Doktorarbeit entstanden. Weit über die Grenzen unseres Vaterlandes bekannt und noch heute gesucht sind die Standardwerke »Handbuch des Taubstummenwesens« (1929) und »Geschichte des Taubstummenwesens« (1940) von Dr Paul Schumann. Beide Werke sind aus der im Museum vorhandenen Literatur entstanden. Das Museum wünscht seinem Zweck nach Möglichkeit zu entsprechen, es will seine Sammlerarbeit fortsetzen und offenhalten. Dieser Kulturschatz soll zum Nutzen sein und allen Interessenten zugänglich, unter denen neben dem Taubstummenlehrer vor allem der Facharzt an der Spitze steht. So dient das Museum dem Wohle aller Gehörlosen, Schwerhörigen und Sprachgeschädigten, und andererseits allen denen, die sich um das Wohlergehen dieser Menschen in jeder Hinsicht mühen.